

Näkökulmia luvun 11 kuviin ja tehtäviin

s. 112 kuvatehtävä: Karolyn ja Szanton maalauksessa (1953) on kuvattu George Washingtonin virkaanastuminen vuonna 1789. Miten maalauksessa on kuvattu virkaanastumisen mahtipontisuutta?

- George Washington on sijoitettu kuvan keskelle.
- Hänen asentonsa on ylväs.
- George Washington on sijoitettu keskelle kansaa, joka ottaa hänet riemuiten vastaan.
- Hänen eteensä on levitetty punainen matto.
- Kuvassa liehuva siirtokuntien lippu ja rummunsoittaja lisäävät tapahtuman mahtipontisuutta.

s. 114 kuvatehtävä: ”Ranskalainen onnellisuus – englantilainen kurjuus”. Englantilainen pilakuva vuodelta 1793. Mikä on kuvan sanoma?

- Kuvan sanoma on, että Ranska on yhteiskunta, jossa kärsitään ja joka on epäjärjestyksessä. Englannissa sen sijaan voidaan hyvin ja maassa vallitsee rauha.
- Ranskalaiset kuvataan laihoina ja aggressiivisina. Hirttoköysi, pääkallo ja varustetaso viittaavat köyhyyteen sekä julmuuteen ja luovat yhteiskunnasta negatiivista mielikuvaa. Miehet tappelevat pienestä lihapalasta. Englannissa sen sijaan eletään yltäkylläisyydessä, ja eläimetkin voivat hyvin.
- Kuvantulkinnassa tulee huomioida lähdekritiikki ja kuvan ajoitus. Kuva on englantilaisten tekemä Ranskan vallankumouksen ajalta, ja siinä arvostellaan Ranskan tilannetta.

1. Mainitse syitä, jotka vaikuttivat Yhdysvaltojen itsenäistymiseen vuonna 1776.

- Iso-Britannia kiristi siirtokuntien verotusta.
- Siirtokunnilla ei ollut mahdollisuuksia vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin (”no taxation without representation”).
- Valistuksen aatteet ja John Locken ajatus siitä, että huonon hallitsijan saa vaihtaa.

2. Valitse mielestäsi kaksi tärkeää syytä Ranskan vallankumoukseen. Perustele valintasi.

Esimerkiksi:

- säätyjen erioikeudet; yhteiskunnallinen epätasa-arvo
- talouden ongelmat; taustalla Ranskan sodat ja aatelin ja papiston verovapaus
- epätasa-arvo säätyjen välillä säätyvaltiopäivillä; kullakin säädyllä yksi ääni; aatelisto ja papisto liittoutuivat valtiopäivillä ja ajoivat toistensa etuja
- vapauksien puute ja laittomat vangitsemiset
- itsevaltius
- valistuksen vaikutus; aate antoi oikeuden nousta hallitsijaa vastaan; valta kuuluu kansalle, ja huonon hallitsijan saa vaihtaa

3. Poimi luvun ihmisoikeusjulistuksesta valistuksen keskeisimmät aatteet ja laita ne mielestäsi tärkeysjärjestykseen.

Aatteet:

- vapauden eri muotojen korostaminen
- tasa-arvon ja ihmisten luonnollisten oikeuksien esiin tuominen
- vallankäytön ja tuomioiden tulee perustua lakiin
- mielipiteenvapaus ja oikeus ottaa kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- kansan oikeuksiin ja tahtoon vetoaminen
- yksityisen omistusoikeuden vaatimus

tärkeysjärjestys: Opiskelijan oma vastaus.

4. Esseetehtävä: Monet 1600- ja 1700-lukujen eurooppalaiset filosofit pohtivat kysymystä hyvästä hallitusmuodosta. Minkälaisia käsityksiä he esittivät hallitsijan asemasta? (historia yo-koe kevät 2011) (20 p.)

Vastauksessa määritelty valistus. Opiskelija on valinnut joitakin valistusfilosofoja ja esitellyt joitakin heidän yhteiskunnallisia ajatuksiaan. Tällaisia ovat esimerkiksi

- Thomas Hobbes: ennen valistusaikaa elänyt filosofi; kannatti itsevaltiutta, kirjoitti yhteiskuntasopimuksesta, jolla kansa luovuttaa vallan hallitsijalle ja saa tilalle järjestyksen eikä kansa saa nousta hallitsijaansa vastaan.
- John Locke: yhteiskuntasopimus, jonka mukaan valta kuuluu kansalle, mutta huonon hallitsijan saa vaihtaa; lisäksi esitelty joitain hänen käsityksiään yksilöiden luonnollisista oikeuksista, esimerkiksi hengen, vapauden ja omaisuuden turva.
- Montesquie: ajatus vallan jakamisesta lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovaltaan, vallan kolmijaon merkitys länsimaisiin demokratioihin.
- Voltaire: valistuneen itsevaltiuden kannatus, kirkon arvostelu, sananvapauden puolustaminen.
- Rousseau: kansan mielipiteen korostaminen sekä suoran demokratian ja kansanäänestysten kannattaja.

Kiitettävään vastaukseen on valittu useita filosofeja. Lisäksi siinä on tuotu esille 1600-luvulla yleistynyt vahva itsevaltius. Vastauksessa huomioitu myös Englannin ja Ranskan erilainen kehitys. Englannissa parlamentin ja kuninkaan taistelu vallasta. Ranskassa ehdoton itsevaltius ja hallitsijan jumalallinen asema.

5. Ota kantaa väitteeseen: Ranskan vallankumous söi omat lapsensa.

- Lentävä lause kuvaa sitä, kuinka vallankumouksen myötä valtaan pääsevät uudet voimat unohtavat vallassa ihanteensa. Sortajat vaihtuvat, mutta kansan asema ei muutu, mikä johtaa jälleen uuteen kumoukseen.
- Sanontaa voi tarkastella myös siten, että Ranska vaihtoi itsevaltiuden hirmuvaltaan, josta siirryttiin Napoleonin myötä jälleen takaisin itsevaltiuteen.

6. Lue Thomas Jeffersonin (1743–1826) laatima Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistus.

a) Mitä valistukselle tyypillisiä ajatuksia siitä löydät?

- tasa-arvo
- luonnolliset oikeudet
- pyrkimys onneen (edistysusko)
- hallitsijoiden vastuu alamaisilleen
- kansan oikeus vaihtaa hallitsijoita

b) Mitä tyypillisiä länsimaisia arvoja siitä löydät?

- ihmisoikeuksien kunnioittaminen
- vapaus
- yhteiskuntasopimus
- oikeudenmukaisuus
- kristinuskon merkitys

A-kohdan vastaus käy myös b-kohtaan (eli kysymyksen tarkoituksena onkin saada opiskelija huomaamaan valistuksen vaikutus).

Pidämme itsestään selvinä totuuksina, että kaikki ihmiset on luotu tasa-arvoisiksi; että heidän Luojansa on suonut heille eräitä luovuttamattomia oikeuksia; että näiden joukossa ovat elämä, vapaus ja pyrkimys onneen. Näiden oikeuksien turvaamiseksi ihmisten keskuudessa on perustettu hallituksia, jotka saavat oikeudenmukaisen valtansa hallittujen suostumuksesta, – kun mikä tahansa hallituksen muoto tulee milloin tahansa turmiolliseksi näille päämäärille, kansalla on oikeus muuttaa sitä tai poistaa se ja perustaa uusi hallitus.